

Szabó Lajos Tamás

Kiknek segített a közmunkaprogram visszatérni a munkaerőpiacra?

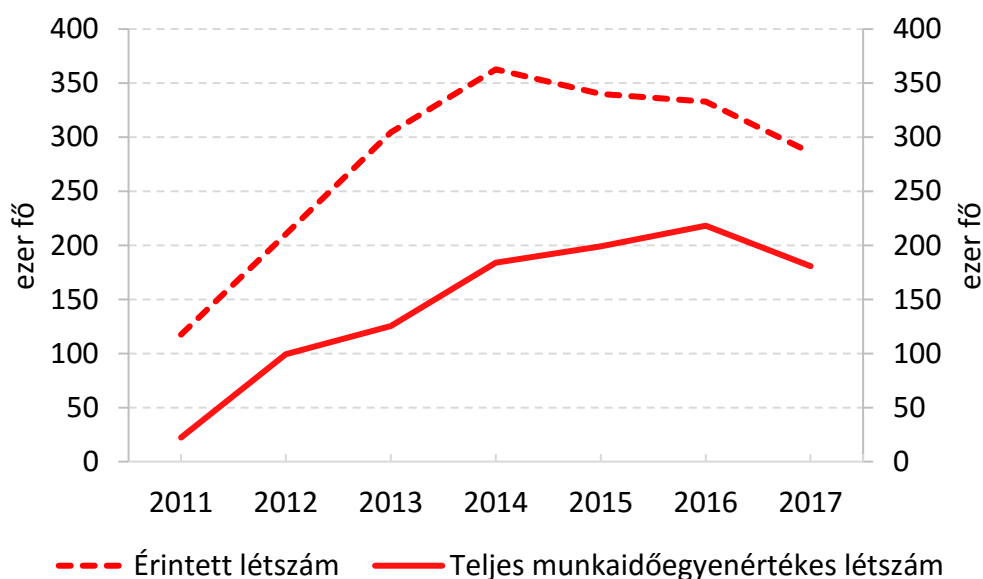
Az elmúlt hónapokban látott gazdasági visszaesés kapcsán újra előtérbe került a közmunkaprogram, mint lehetséges eszköz a válság munkapiaci hatásainak tompítására, ezért időszerű a program korábbi tapasztalatainak összefoglalása. A 2011-2017-es időszak adatai azt mutatják, hogy a közmunkaprogramban résztvevők 50 százaléka korábban inaktív volt, és a közfoglalkoztatottak több mint ötöde volt képes később az elsődleges munkapiacra elhelyezkedni. A közmunkaprogram elsősorban az alacsonyan képzettek számára kínált munkalehetőséget, a közmunkások 80 százaléka a program keretében szakkézettséget nem igénylő munkakörökben dolgozott. Összességében a múltbeli tapasztalatok azt mutatják, hogy a közmunkaprogram a jelenlegi válságban is áthidaló megoldásként segítheti az alacsonyan képzetteket, amíg a gazdasági növekedés megindulásával párhuzamosan a munkaerő iránti kereslet újra emelkedni kezd.

A 2011 és 2017 közötti időszakban a magyar közmunkaprogram jelentősen növelte a munkaerő keresletet. A program 2014 és 2016 között érte el a csúcspontját, teljes munkaidőre átszámítva mintegy 200 ezer fővel, ami azonban a nem egész éves programok miatt a gyakorlatban évente körülbelül 350 ezer embert érintett ebben az időszakban (1. ábra).¹ A közmunkások döntően teljes munkaidőben dolgoznak, 85-99 százalék között változott a 40 órás szerződéssel dolgozók aránya az időszakban. A vizsgált 7 év alatt összesen 641 ezer fő fordult meg a programban.

---

¹ A teljes munkaidőegyenértékes létszám tulajdonképpen a ledolgozott munkaórákat mutatja, ahol egynek számít egy olyan munkás, aki egy éven keresztül teljes munkaidőben dolgozott. Így az érintett létszám és a teljes munkaidőegyenértékes létszám dinamikájának nem kell feltétlenül megegyeznie. A két mennyiség közötti különbség csökkenése azt jelzi, hogy a program keretében egy közmunkás egyre több napot dolgozott egy évben.

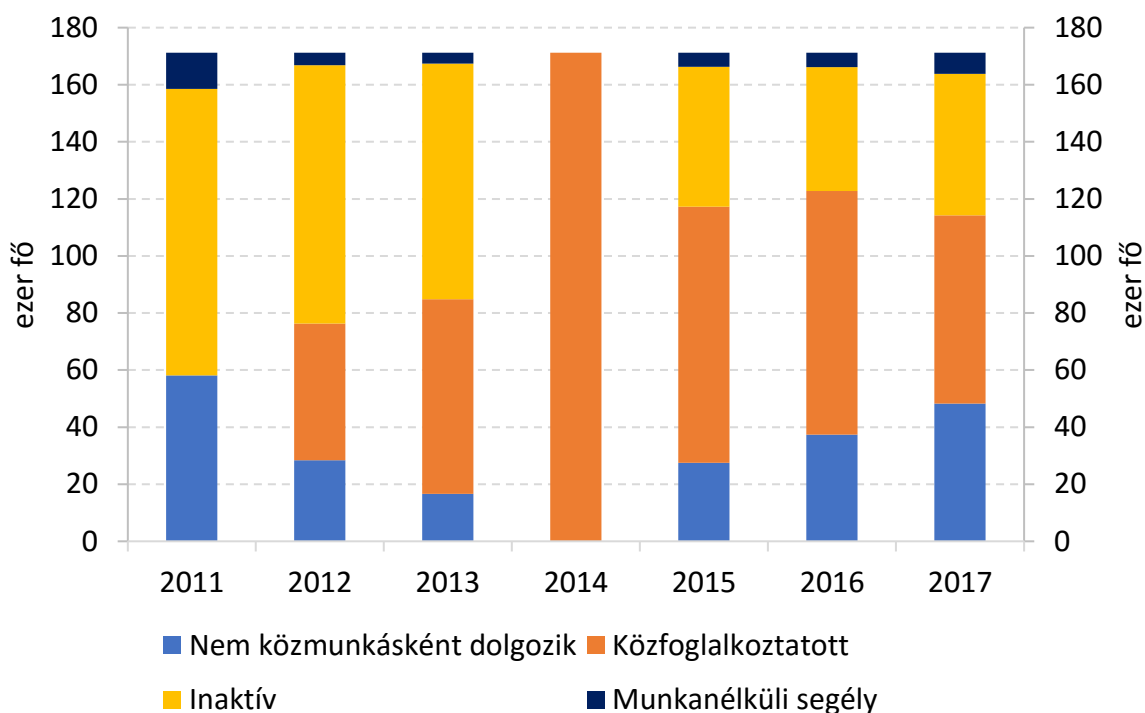
1. ábra: A közfoglalkoztatottak létszáma

Forrás: MÁK. Megjegyzés: a teljes munkaidőegyenértékes létszám egy fő, ha egy munkavállaló egész évben teljes munkaidőben dolgozik.

A közmunkaprogramban résztvevők többsége korábban nem volt jelen a munkaerőpiacon. Részletesen megvizsgálva egy kiválasztott év, 2014 adatait, az látható, hogy a közfoglalkoztatottaknak több mint 50 százaléka inaktív volt 3 évvel korábban, és mindössze 30 százalékuuk volt foglalkoztatott (2. ábra). A korábbi alacsony munkaerőpiaci aktivitásuk ellenére a programban résztvevők többsége nem vált újra inaktívvá, ugyanakkor viszonylag magas volt a közmunkaprogramban ragadás esélye. A 2014-es közmunkások nagyjából fele közmunkásként dolgozott 2015-ben és 2016-ban is, 2017-re mintegy 30 százalékuknak sikerült a munkaerőpiacon elhelyezkedniük.

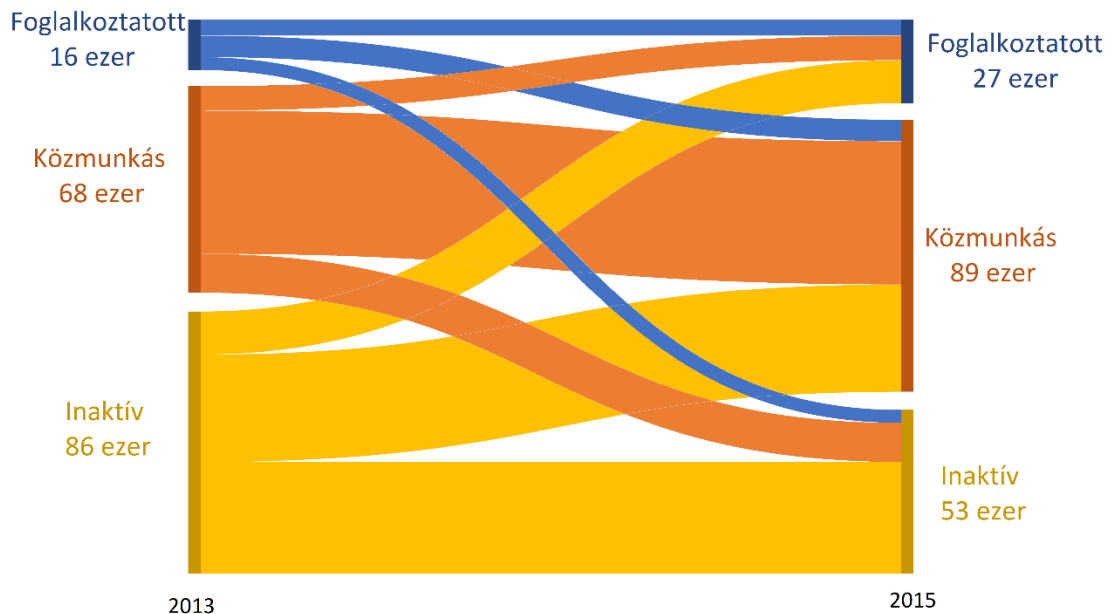
2. ábra: A 2014 áprilisában közfoglalkoztatottak munkapiaci helyzete a program előtt és után (24-57 évesek)

Forrás: MÁK, saját számítás.

A közmunkások elhelyezkedési esélyeit befolyásolta, hogy a programba lépésüket megelőzően volt-e állásuk. A 2014-ben közmunkásként dolgozók harmada került vissza a munkapiacra a következő évben, amennyiben 2013-ban volt állása, míg a programban való részvétel előtt inaktív közmunkásoknak a nyolcada (3. ábra).

3. ábra: A 2014 áprilisában közmunkások munkapiaci státusza 2013 és 2015 áprilisában

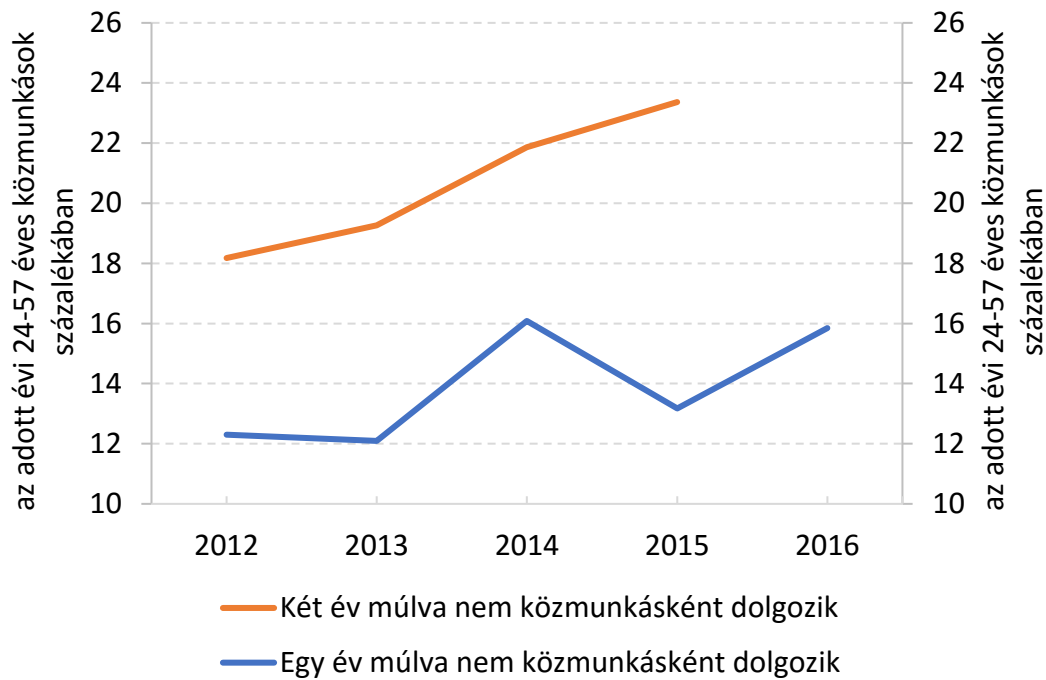
Forrás: MÁK, saját számítás. Megjegyzés: Az áttekinthetőség kedvéért az inaktív kategória a munkanélküli ellátásban részesülőket is tartalmazza.

Keretes írás: A felhasznált adatbázis bemutatása

A Magyar Államkincstár (MÁK) adatbázisa egyedileg nem beazonosítható módon tartalmazza mindazokat, akik után nyugdíjjarulékot fizettek Magyarországon. Az adatbázis teljeskörű, vagyis mindazok szerepelnek benne, akiknek volt bejelentett munkája. A fekete foglalkoztatottságot így értelemszerűen nem tartalmazza. Az adatbázis tartalmazza az egyének munkapiaci történetét, vagyis látható, hogy ki meddig milyen foglalkoztatási kategóriában (FEOR) dolgozott. 2011-től a közmunkások csoportja is meghatározható. Az adatbázis 2017-ig áll rendelkezésünkre.

A közmunkaprogram elindítása óta emelkedett az elsődleges munkapiacra visszatérő közmunkások aránya. Míg 2012-ben a közmunkások 12 százaléka talált egy év alatt állást az elsődleges munkapiacon, addig 2016-ban már 16 százalékuk (4. ábra). A kétéves elhelyezkedési esélyek is emelkedtek 2012-2017 között, átlagosan a közmunkásként dolgozók 21 százaléka tudott két éven belül nem közmunkásként elhelyezkedni. Az elhelyezkedési ráta emelkedését támogatta a gazdaság és a munkaerőkereslet dinamikus bővülése.

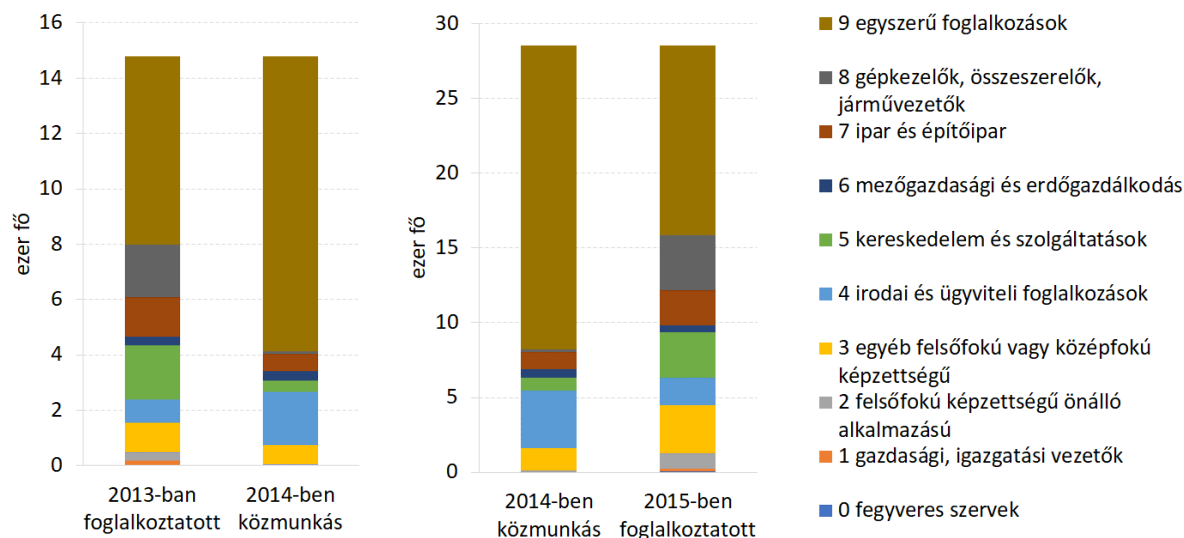
4. ábra: Elhelyezkedési valószínűségek az adott évi közmunkások között, 24-57 évesekre

Forrás: MÁK, saját számítás.

A közmunkaprogramok jellemzően szakképzettséget nem igénylő munkalehetőséget nyújtanak, közel 80 százalékos a szakképzettséget nem igénylő (FEOR 9) állások aránya. A 2014-ben közmunkássá váló, korábban foglalkoztatott munkavállalók csak 28 százaléka végzett szakképzettséget igénylő munkát, míg a programba kerülés előtt 54 százalékuk. Azonban, ha a közmunkásoknak sikerül újra elhelyezkedniük, akkor hasonló munkakörökben tudnak elhelyezkedni, mint a közmunkaprogramot megelőzően (5. ábra).

5. ábra: A közmunkaprogramban részt vevők munkakörök szerinti eloszlása a program előtt, alatt és után

Forrás: MÁK, saját számítás. Megjegyzés: az első két oszlop azokat tartalmazza, akik 2013-ban foglalkoztatottak, majd 2014-ben pedig közmunkások voltak. A második két oszlop azokat mutatja, akik 2014-ben közmunkások majd 2015-ben foglalkoztatottak voltak.

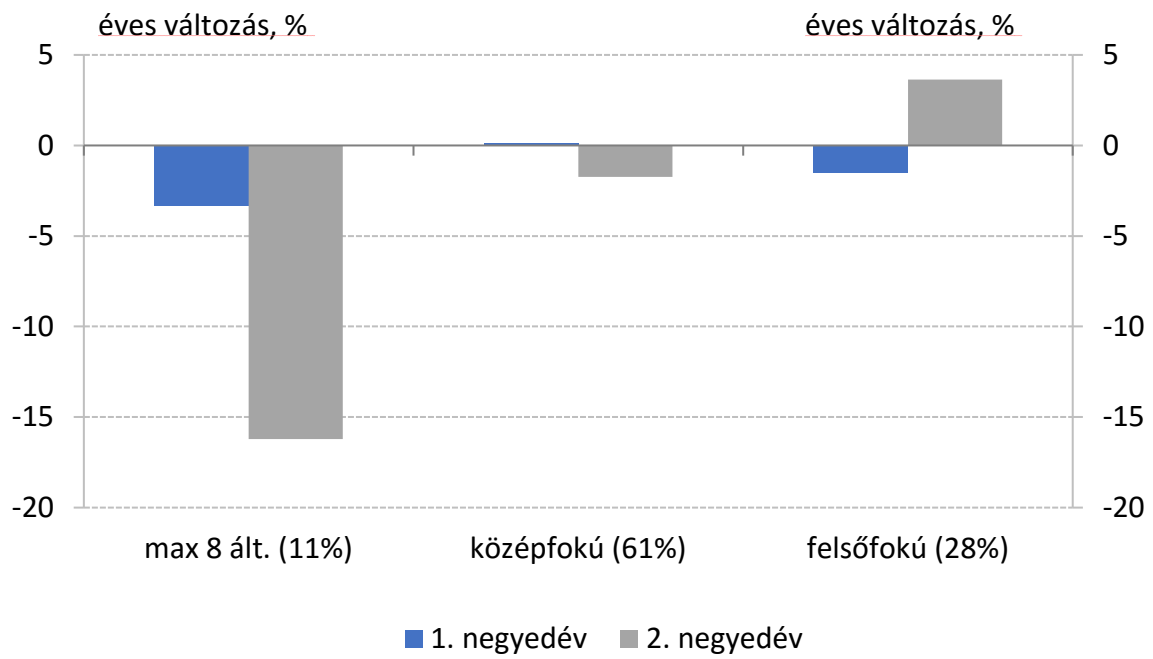
A 2011 és 2017 közötti időszakra álló adatok alapján megállapítható, hogy a közmunkaprogram összességében elérte az elsődleges célját, mert olyanokat vonzott be a munkapiacra, akik korábban nem voltak ott jelen. Az elhelyezkedés azoknak volt könnyebb a közmunka után, akik korábban dolgoztak. Az elhelyezkedési esélyeket növelte, hogy 2013-tól dinamikusan bővülő gazdaságban valósult meg a program.

A közmunkaprogramnak a koronavírus járvány negatív munkapiaci következményeinek kezelésében is fontos szerepe lehet, azonban figyelembe kell venni, hogy az aktuális gazdasági helyzetben a foglalkoztatáspolitikai célok részben eltérnek a korábbiaktól. Jelenleg nem az inaktív munkapiacra segítése a fő cél, hanem elsősorban a munkahelyek megőrzése, másodsorban az állásukat veszítő munkapiacra tartása.

A járvány miatt 2020 első félévében a képzetlenek körében volt a legnagyobb a foglalkoztatottság visszaesése (6. ábra). A korábbi tapasztalatok azt mutatják, hogy esetükben a munkapiaci aktivitás fenntartása érdemben növeli az esélyüket, hogy visszatérhessenek az elsődleges munkapiacra. A jelenlegi válságban a

közmunkaprogram tehát egy áthidaló megoldást nyújthat számukra két munkahely között, amíg a gazdaság teljesítménye vissza nem áll a korábbi szintre.

6. ábra: A foglalkoztatottak számának változása 2020-ban végzettség szerint

Forrás: KSH, LFS. Megjegyzés: zárójelben a 2019. évi súlyok szerepelnek a foglalkoztatottak százalékában.

„Szerkesztett formában megjelent a napi.hu oldalon 2020. november 5-én.”